

Lujo Margetić: Statut koprskega komuna iz leta 1423 z dodatki do leta 1668, Koper-Rovinj 1993, 537 str.

Izdaja koprskega statuta, ki jo je za objavo priredil priznani lrvški pravni zgodovinar dr. Lujo Margetić, je nastala kot rezultat sodelovanja Pokrajinskega arhiva Koper in Centra za zgodovinske raziskave iz Rovinja.

Uvodna študija, ki jo je pripravil avtor, je razdeljena na dva dela. V prvem delu nas avtor seznani z poreško-reškim rokopisom statuta, s kriteriji, ki so upoštevani pri izdaji (pri izdaji je avtor poskušal kar najbolj ohraniti besedilo rokopisa) ter s kratko zgodovino mesta Koper. Avtor se ne spušta v razlago zapletene zgodovine Kopra, pač pa poudarja le tiste letnice in dogodke, ki so bili pomembni za razvoj statutarne prava ter za njegovo razumevanje.

Svoje bogato znanje iz pravne zgodovine nam dr. Margetić predstavi v drugem delu uvodne študije. V njej govori o razvoju statutarne prava. Statuti, ki se nanašajo na istrska mesta, so prvič zabeleženi v Thesaurus Ecclesiae Aquileiensis leta 1212. Tako koprski statut iz leta 1423 kot tudi statuti ostalih istrskih mest kažejo neke posebnosti v razvoju srednjeveškega prava. Zaradi tega se prikaz ne omejuje le na statut mesta Koper iz leta 1423 (čeprav je prav ta statut osnova razlage), pač pa ga avtor primerja s statuti drugih istrskih mest.

Kot posebne in pomembne dele statuta avtor omenja določbe o sužnjih in Židih, določbe iz obli-gacijskega prava, določbe iz lastninskega prava ter določbe statuta, ki se nanašajo na družino in dedovanje. Obligacijska določila koprskega statuta (to so določbe o prometu nepremičnin in premičnin) so najnatančnejša izmed vseh statutarov istrskih mest. Zaradi tega je avtor posamezne pomembnejše določbe razčlenil in jih pravnozgodovinsko razložil. Načelo lastnine je bilo v pravnem sistemu srednjega veka različno od današnjega. Avtor nam v poglavju o stvarnih pravicah iz lastninskega prava razloži posamezne določbe, vpliv rimskega in bizantinskega prava na njihov razvoj ter nas tako približa srednjeveškemu pojmovanju lastnine. Uvodna študija je v celoti prevedena v italijanščino.

Sledi tekst rokopisa. Prve štiri knjige so iz leta 1423. Peta knjiga pa je ohranjena v izdaji iz leta 1668. Le-ta vsebuje številna doževa pisma, zaključek in abecedni seznam prvil štirih knjig statuta.

Izdaja statuta se zaključuje s kazalom pomembnih pojmov, majhnim glosarijem in povzetkom v lrvščini. Kazalo in glosar sta prevedena v italijanščino.

Daniela Juričić-Čargo

Inventarji 2 - okrajni uradi 1854-1868, Zgodovinski arhiv Celje

Zgodovinski arhiv Celje je v letu 1993 v seriji Inventarji izdal svojo drugo številko z naslovom Okrajni uradi 1854-1868. Avtorji Vida Berkopee, mag. Ivanka Zaje Cizelj in Hedvika Zdove so obdelali okrajne urade Celje, Gornji Grad, Jelšovec (Šmarje pri Jelšah, Slovenske Konjice, Laško, Rogatec, Vransko in Okrajni gradbeni urad Celje).

Gradivo okrajnih uradov je Zgodovinski arhiv Celje pridobil iz Avstrije na podlagi restitucije iz leta 1923. Prevezeto je bilo brez pisarniških evidenc, vendar že prej zaradi varnostnega mikrofilmanja folirano, tako da so se morali avtorji držati že naprej določene sheme.

Publikacija nam že v začetku predstavi upravno reformo na nižji stopnji 1849-1868, s čimer je bila dana tudi zakonska osnova za obstoj in delovanje okrajnih uradov, njihove pristojnosti, organizacijo in njihovo poslovanje. Nato sledijo tehnični podatki o fondu z mejnimi letnicami, statističnimi podatki (od površine, števila prebivalcev, preiskovalnih sodišč, števila občin do preglednice fondov okrajnih uradov). Vsi podatki so tudi tabelarično prikazani.

Popis gradiva, ki obsega 136 strani, je zelo skrbno izdelan, kar dokazuje količina gradiva, saj celoten fond obsega le 4,4 tm. Za lažjo orientacijo po gradivu pa so izdelana še kazala, in sicer kazalo skupnih arhivskih enot z mejnimi letnicami, kazalo izbranih stavbnih spisov in krajevno kazalo.

Gašper Šmid

Kulturni spomeniki in njihov pomen, XXIV. srečanje mladih raziskovalcev zgodovine in I. srečanje mladih geologov

Informacije ZPMS, štev. 3/1993, Ljubljana, junij 1993

V letošnjem letu je izšel Zbornik povzetkov raziskovalnih nalog osnovnošolcev "Kulturni spomeniki in njihov pomen". Zbornik je izšel kot številka Informacij Zveze prijateljev mladine Slovenije. To je bil prvi poskus predstavitve raziskovalnega dela mladih zgodovinarjev, ki ga že od leta 1969 spodbuja Komisija za delo zgodovinskih krožkov pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije. Učenci osnovnih šol s pomočjo mentorjev z raziskovalnim delom razvijajo svojo ustvarjalnost, obogate svoje znanje in izstopajo iz povprečja in anonimnosti. Tema raziskovalnih nalog zgodovinskih in drugih krožkov za leto 1992/93 je bila "Kulturni spomeniki in njihov pomen". Zbornik je nastal po zgledu posameznih srednjih šol in gibanja Znanost mladini, ki na podoben način javnosti predstavljajo svoje raziskovalne

naloge. V Zborniku sledi uvodnim mislim, ki predstavijo raziskovalno dejavnost osnovnošolcev od leta 1969, vabilo z napotki k raziskovalni nalogi za leto 1993/94 "Razvoj turizma v mojem kraju". Za popestritev samih raziskovalnih nalog k uvodu sodita še prispevka o fotografiji in videu. Glavnino Zbornika predstavljajo naloge mladih zgodovinarjev in geologov. Razvrščene so po abecednem redu krajev, kjer delujejo raziskovalni krožki na posameznih šolah. Šole so predstavljene s podatki o naslovu naloge, avtorjih-učenceih, mentorjih in mentorih. Povzetke raziskovalnih nalog so večinoma pripravili mentorji, le-te je uredništvo Zbornika skrajšalo in lektoriralo. Če naloge niso imele ustreznih povzetkov, so te pripravili v samem uredništvu z oznako Ur.

Risbe in skice so kot likovna oprema povzete iz raziskovalnih nalog in v Zborniku niso neposredno povezane s tekstom.

Učenci - raziskovalci so predstavljali kulturne spomenike v svojem kraju na različne načine. Nekateri so predstavili vse spomenike, drugi so jih opisali le nekaj, nekateri samo skupine spomenikov. Nekaj raziskovalcev pa je omejilo svoje raziskave na en kulturni spomenik. Zanimanje otrok-raziskovalcev so pritegnili predvsem gradovi in graščine, kmečke in meščanske hiše, vodnjaki in cerkve. Pri letošnji raziskovalni nalogi je sodelovalo 78 osnovnih šol. Največ prispevkov je bilo s področja Štajerske, sledili sta Dolenjska in Bela krajina, nato še Primorska in Ljubljana z okolico. Razmeroma malo je bilo prispevkov mestnih šol, poleg Ljubljane so bili zastopani še Maribor, Murska Sobota in Novo mesto.

V Zborniku ne gre spregledati dela krožkov, ki so v letošnjem letu sodelovali na prvem srečanju mladih geologov. Objavljeni so povzetki geoloških raziskovalnih nalog. Za to prvo srečanje so učenci trinajstih šol pripravili raziskovalne naloge z naslovom "Kamnita in telnična dediščina v domačem kraju". Naloge mladih geologov so pregledali člani komisije za delo geoloških krožkov.

Aleksandra Serše

Ker je večina člankov oblikovana po navodilih organizatorja, svetujem vsem, ki jih omenjena področja zanimajo, da preberejo predvsem povzetke posameznih člankov. Ker bi se s pregledom avtorjev in naslovov tem ne mogla izogniti člankom, ki predstavljajo specifične računalniške rešitve, se bom omejila le na članke, ki so po moji oceni zanimivi za arhivske delavce.

Vladimir Sokolov v svojem referatu: Kam neki trenutno piha "informacijski veter"? prikaže razvojne trende na področju informatike predvsem na podlagi predstavitev sejma CeBIT'93. Predstavitve je zanimiva predvsem za tiste, ki se ukvarjajo z načrtovanjem računalniško podprtih informacijskih sistemov in so iz kakršnegakoli razloga zamudili hannovški dogodek, ali pa so bili med tisto množico obiskovalcev, ki so na sejmu videli le nepregledno množico računalnikov.

Za arhivsko prakso pa so zanimivi članki, ki govorijo o raznih načinih shranjevanja dokumentov. Nosilec informacij obravnavajo naslednji avtorji:

- Štefan Fajmut: Pota sodobne informatike v svetu in razvoj tehnik in tehnologij
- Metka Rot: Analogno in digitalno hranjenje dokumentov
- Martin Cvilak: Laserska kartica - kartica bodočnosti

Iz arhivskega vidika pa to tematiko obravnavata:

- Peter Pavel Klasine: Klasični in novi nosilec informacij v arhivih v odnosu med arhivistiko in informatiko
- Miroslav Novak: Prispevek k vrednotenju in arhiviranju strojno berljivega gradiva.

Ostali članki govorijo o različnih informacijskih sistemih, komunikacijah in prenosu dokumentov na elektronske medije.

Glede na to, da smo avtorji svoje prispevke oddali tudi na disketah, smo pričakovali, da bodo zbornik izdali tudi na elektronskem mediju ali pa vsaj, tako kot lansko leto, na mikrofilmu. Tudi izdelava samega zbornika ni najboljše kvalitete, lahko pa bi dodali tudi indeks ključnih besed. Vse to pa me nehoti spominja na rek o kovačevi kobili:

Darija Plevel

Zbornik Informatica, Sistemi za upravljanje z dokumenti, 226 strani, pripravljali odbor posvetovajnja DOK-SIS'93, Ljubljana, maj 1993

Posvetovanje, ki ga je organiziralo Slovensko društvo informatika v Portorožu 19. - 21. maja je bilo namenjeno predvsem izmenjavi izkušenj na področju razvoja informatike in uvajanja sodobnih informacijskih sredstev v vse pore našega življenja, področju komunikacij ter problemom v zvezi z upravljanjem z dokumenti.

Računalnik v arhivu - aspekti uporabe informacijske tehnologije, Sodobni arhivi, posebna izdaja, številka 3, 160 strani, Maribor 1993

V oceni želim predstaviti knjigo g. Novaka predvsem kot koristen pripomoček za vse strokovne delavce v arhivih, ki se srečujejo z informacijsko tehnologijo. Ker v slovenskem jeziku primanjkuje poljudnoznanstvene literature, ki bi podajala širši pregled prek osnov računalništva in informatike, pri-